

СТАНОВИЩЕ

От: **От проф. д-р Ганета Минкова Минкова,**

СУ „Св. Климент Охридски“ и ИДП на БАН
ПРАВО (АДМИНИСТРАТИВНО ПРАВО И АДМИНИСТРАТИВЕН ПРОЦЕС),
професионално направление 3.6

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **„доктор“** по Конституционно право, професионално направление 3.6, в ЮФ на ВСУ

Основание за представяне на становището: участие в състава на Научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1174 от 16.12.2020 г. на зам.-ректора на ВСУ

Автор на дисертационния труд: **Ана Димитрова Ананиева**

Тема на дисертационния труд: **Конституционноправна и законодателна защита на правата на децата (DE JURE/DE FACTO: БЪЛГАРИЯ, 2020 г.)**

1. Данни за дисертанта и конкурса

Госпожа Ана Димитрова Ананиева е завършила право в Правно-исторически факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Работила е като адвокат, както и е заемала различни длъжности в администрацията и в частния бизнес. Владее руски и английски език.

Госпожа Ана Димитрова Ананиева е докторантка в свободна форма на обучение в Юридически факултет на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ по научната специалност „Конституционно право“, професионално направление 3.6 Право, с научен ръководител доц. д-р Емилия Сидерова. Докторантката е положила всички необходими изпити, които са предвидени в нейния индивидуален план. Дисертационният труд е обсъден в секция „Публичноправни науки“ на катедра „Правни науки“, като е дадено положително становище за откриване на процедура по неговата публична защита.

Съгласно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение са приложени всички необходими документи във връзка с процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

2. Актуалност на темата на дисертационния труд

В увода на дисертационния труд дисертанката разглежда въпроса за актуалността на избраната тема, като сочи, че тя е изследвана и в нашата, и в чуждата

правна литература (стр. 4 и 45 от дисертацията). При справка в електронния каталог на Националната библиотека „Кирил и Методий“ се откриват 124 издания със сходна тематика, редица от които обаче са сборници с нормативни актове и интервюта в периодичния печат. От научните статии лично за мен интерес представлява например статията на доц. д-р Светла Маргаритова-Вучкова „След решението Пенчеви срещу България Върховният касационен съд трябва да преосмисли концепцията си за "най-добрия интерес на детето"“.

Въпреки наличието на изследвания по въпроса приемам, че защитата на правата на децата, която е уредена както в международни актове (чл. 25, ал. 2 от Всеобщата декларация на правата на човека), така и като основно начало у нас (чл. 14 от Конституцията на Република България - КРБ), може винаги да поставя актуални проблеми и по-конкретно в избрания аспект на дисертационния труд относно конституционната и законодателна рамка.

3. Структура и съдържание на отделните глави. Приносни моменти.

Дисертацията е в обем от 191 стр., изпратена в електронен вид. В посочения обем се включват и съдържание, нормативни актове, използвана литература. Списъкът с нормативните актове и използваната литература обхваща 12 страници. Не е представен списък със съкращенията, което не е пречка текстът да бъде четен лесно, тъй като в него такива се използват рядко (например, БВП на стр. 156 или ДАНС на стр. 159). Въпреки че в разглеждания дисертационен труд броят на използваните съкращения не е голям, в практиката е прието в началото на дисертационния труд да бъде представен и списък с тях.

Дисертационният труд съдържа въведение, пет глави и обобщени заключения. Първата глава обхваща от 12 до 44 страница, втората глава – от 45 до 61 страница, третата глава – от 62 до 95 страница, четвъртата глава – от 96 до 121 страница, последната глава – от 122 до 150 страница. Заключение е от 151 до 178 страница, а въведението - от 3 до 11 страница. Структурата е балансирана (по-големият обем на някои от главите може да се обясни с тяхното съдържание) и отговаря на установените от практиката изисквания към съдържанието на една дисертация.

Във въведението дисертантката очертава обекта и предмета на изследването, поставените цели и научни задачи, както и използваните научни методи.

Първата глава „Исторически и теоретични предпоставки“ съдържа на първо място историческа част, в която се изяснява, че правата на децата са част от проблематиката за правата на човека. Бих препоръчала дисертантката да направи някои изводи от историческата ретроспекция, като например, че за правата на децата и тяхната защита може да се говори на един по-късен етап от развитието на обществото в сравнение с етапа, на който се поставя въпросът за гражданина, а не за поданика, за публичните права на гражданина спрямо държавата, както и за универсалните права на човека, като изследва причините за „забавянето“ да се обърне внимание на проблемите на децата като самостоятелна тема, а не като част от проблемите на възрастните и семейството. Всъщност поставяне на този въпрос намираме във втората глава (вж. стр. 49).

В първата глава е използван богат теоретичен материал, който служи за изграждане на собствени тези от страна на дисертантката, а това е доказателство за самостоятелно мислене.

Втората глава на дисертационния труд е озаглавена „Международното право и правата на децата“. В нея се разглеждат както основни международни универсални и регионални правителствени организации, така и международни актове, които уреждат материята за правата на децата (например, Конвенция за правата на детето), и учредителните договори, и актове от правото на Европейския съюз. Бих препоръчала да бъде отделено внимание на практиката на Съда на Европейския съюз и Европейския съд по правата на човека, доколкото тя е само спомената на стр. 47, без да бъде коментирана.

Третата глава е озаглавена „Конституционни решения за правата на децата“ и съдържа сравнително-правен анализ на уредбата на конституционно ниво на правата на човека и детето. В тази глава е направен коментар на практиката на Федералния конституционен съд на Германия. От проведеното изследване са направени изводи на стр. 81. Българската конституционноправна традиция в материята на защитата на правата на децата също е разгледана, но без позоваване на практиката на Конституционния съд.

Четвъртата глава е озаглавена „Защита на правата на децата – стратегии и законодателство“. В нея се поставят актуални проблеми за защита на правата на децата, включително се очертават някои негативни тенденции в българското общество като negliжирането на техните потребности. В тази връзка е и коментарът на проекта на Националната стратегия за детето (2019-2030). Бих препоръчала да се акцентира върху юридически характер на стратегията – какво представлява тя, доколко има обвързващо действие и спрямо кои правни субекти. Коментирани са и: Законът за закрила на детето, Семейният кодекс, Наказателният кодекс, Законът за социалните услуги, както и подзаконовни нормативни актове. На стр. 118-121 са направени изводи от проведено изследване.

Петата глава е озаглавена „Институции и деинституционализация“, като в нея се разглеждат правомощията и функциите както на специализираната администрация (Агенция за социално подпомагане и Държавна агенция за закрила на детето), така и на омбудсмана, Комисията за защита от дискриминация и други органи. Внимание е отделено и на неправителствените организации, които изпълняват важни функции в тази сфера.

В Обобщените заключения са формулирани изводи и препоръки, включително за усъвършенстване на законодателството.

Следва да бъдат открити следните приноси на дисертационния труд:

1. Предложенията за промяна на конституционната рамка на защитата на правата на децата у нас, като тя се синхронизира с процеса на интензивно уреждане на правата на децата в международното и в европейското право, както и изложените аргументи в тази насока;

2. Предложението за предвиждане на омбудсман за децата и направения анализ в тази област;
3. Направените предложения за редица промени в законодателството, които са в резултат на проведения анализ и са в отговор на поставените научни задачи.

Авторефератът отговоря за изискванията, като в неговия край има списък с 3 публикации по темата на дисертационния труд, както следва:

1. Ананиева, А. Тройната защита на правата на децата: семейството, държавата, обществото, електронно издание на ВСУ „Черноризец Храбър“ e-Journal VFU, Юридически науки, Брой 13 – 2020, ISSN 1313-7514 <https://ejournal.vfu.bg/pdfs/СТАТИЯ%20с%20резюме%20Тройната%20Озащита%20Ана%20Ананиева.pdf>.
2. Ананиева, А. Правата на децата: конституционни отражения, електронно издание на ВСУ „Черноризец Храбър“;
3. Ананиева, А. Деинституционализацията – цели и практика на една европейска директива, сборник с доклади от 3-та Национална научна конференция 13 ноември 2020 г. „Правото и бизнесът в съвременното общество“.

4. Заключение

Въз основа на гореизложеното може да се направи следното заключение:

Дисертационният труд на г-жа Ана Димитрова Ананиева е научно изследване на добро ниво, което е посветено на важен проблем в правната теория и практика, какъвто е този за защитата на правата на детето.

От преценката на дисертационния труд и другите научни изследвания се установява, че кандидатката за присъждане на образователната и научна степен „доктор по право“ г-жа Ана Димитрова Ананиева има научни постижения.

Въз основа на гореизложеното и на основание чл. 11 от Закона за развитието на академичния състав в Република България, си позволявам да препоръчам на уважаемото Научно жури при ВСУ „Черноризец Храбър“ да **вземе решение за присъждане на г-жа Ана Димитрова Ананиева на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Конституционно право“.**

С уважение:

Проф. Г. Минкова